

Achterstand of voorsprong?

De impact van opleidingsniveau en Nederlandse taalbeheersing op de mate van sociale integratie en het thuisvoelen in Nederland onder eerste generatie Iraniërs en Somaliërs in Nederland

La Vie Bouguenon

701458

Masterscriptie Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid

Eerste lezer: Wybren Nooitgedagt

Tweede lezer: Arjen Leerkes

Datum: 23 juni 2024

Erasmus Universiteit Rotterdam

Aantal woorden: 7957

Abstract

Dit onderzoek onderzoekt de invloed van opleidingsniveau en Nederlandse taalbeheersing op sociale integratie en thuisgevoel onder eerste generatie Iraniërs en Somaliërs in Nederland, aan de hand van gegevens uit de Survey Integratie Migranten (SIM2020) van het Sociaal Cultureel Planbureau. Dit onderzoek is kwantitatief van aard en is uitgevoerd met behulp van SPSS. De uitkomsten zijn tot stand gekomen door het toetsen van mediatie modellen door middel van het PROCESS-model.

Uit de resultaten blijkt dat een hoger opleidingsniveau significant negatief correleert met sociale integratie en de mate van thuisvoelen bij eerste generatie Iraniërs. Voor de eerste generatie Somaliërs geldt deze correlatie alleen voor de mate van thuisvoelen. Nederlandse taalbeheersing heeft een positief effect op sociale integratie voor zowel Iraniërs als Somaliërs. De resultaten tonen ook aan dat opleidingsniveau positief samenhangt met Nederlandse taalbeheersing voor de groep Somaliërs, maar dit is een negatief effect bij Iraanse groep.

Dit onderzoek biedt inzicht in specifieke factoren die de integratie en het thuisgevoel van eerste generatie Iraniërs en Somaliërs in Nederland beïnvloeden. De bevindingen dragen bij aan het begrijpen van integratieproblematiek en het integratieproces van vluchtelingen in Nederland.

Keywords: Taalbeheersing; opleidingsniveau; integratie; thuisvoelen; vluchtelingen

1. Inleiding

Door de vluchtelingenstromen waar al een aantal decennia sprake van is, huisvest Nederland een steeds groter wordende populatie Nederlanders met een vluchtelingen achtergrond. Het debat over migratie is al een aantal jaren een veelbesproken onderwerp in Nederland. Ook uit de verkiezingsuitslag van eind 2023 bleek dat Nederlandse kiezers migratie nog steeds als een groot maatschappelijk probleem evenaren (Klok, 2023). Echter, is er in werkelijkheid geen sprake van een explosieve migratiegolf (Fransen & De Haas, 2021). In 2023 kwamen totaal 38.375 asielzoekers naar Nederland, in 2022 waren dit er 35.535 (Centraal Bureau van de Statistiek, 2024). Ondanks deze milde stijging, wilt een aanzienlijk deel van de Nederlandse politiek een rem op migratie en het onderdak bieden aan vluchtelingen.

Mede door de komst van vluchtelingen speelt inburgering een essentiële rol in het proces van Nederlanderschap. Het doel van succesvolle inburgering is het meedoen - door de taal te leren, aan het werk te zijn, actief deel te nemen aan onze samenleving en de fundamentele vrijheden en gelijkheden – te respecteren (Ministerie van Algemene Zaken, 2022) - dit zou het vluchtelingen makkelijker moeten maken om sociaal te integreren in de Nederlandse samenleving. Het concept van sociale integratie is gerelateerd aan de mate van thuisgevoel. Zo vormen de gevoelens van erbij horen een fundamenteel aspect van iemands identiteit, echter vergt dit heel wat psychologische inspanningen dit te ontwikkelen en te veranderen (Hou et al., 2017). Wat nog belangrijker is, is dat het thuisgevoel, zowel in het nieuwe thuisland als in het land van herkomst relevant is aangaande multiculturalisme. Hierbij speelt de kwestie of het mogelijk is om een sterk gevoel van betrokkenheid te ontwikkelen voor de nieuwe samenleving, wanneer elementen van de oorspronkelijke cultuur actief aangemoedigd en gefaciliteerd worden (Hou et al., 2017).

Een van de factoren wat het focussen op migranten met een vluchtelingen achtergrond nu zo interessant maakt is het verschil in opleidingsniveau. Zo blijkt uit onderzoek dat deze groep en in het bijzonder Iraanse Nederlanders het vaak op school beter doen dan de klassieke migrantengroepen én Nederlanders zonder migratieachtergrond (Dagevos et al., 2022). Opvallend is dat meer dan de helft van leerlingen met een Iraanse achtergrond in een havo/vwo klas zit (CBS, 2020). Iraniërs worden dan ook beschreven als de best geïntegreerde migranten met een vluchtelingenachtergrond (Ghorashi, 2020). In tegenstelling tot veel

Somaliërs, die juist veel integratieproblemen ervaren (Van Liempt, 2011) en waarvan een groot gedeelte een bijstandsuitkering ontvangt (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2015).

In dit onderzoek zal er gekeken worden naar hoe de hoogte van het opleidingsniveau en de beheersing van de Nederlandse taal van impact zijn op de mate van sociale integratie en het thuisgevoel in Nederland. Dit effect wordt onderzocht onder de groep eerste generatie Iraniërs en Somaliërs in Nederland. De onderzoeksvraag luidt dan ook als volgt: *Wat is het effect van opleidingsniveau en Nederlandse taalbeheersing op sociale integratie en de mate van thuisvoelen onder eerste generatie Somaliërs en Iraniërs in Nederland?*

Onderzoek naar de integratie van vluchtelingengroepen heeft sociologisch toegevoegde waarde, aangezien migratie en integratie altijd prominente maatschappelijke thema's zijn geweest. Zowel integratie als migratie zijn relevant voor het functioneren van de maatschappij en beide belangrijke politiek thema's. Door te kijken naar welke rol opleidingsniveau en taalbeheersing spelen bij sociale integratie en mate van thuisvoelen, kan er een conclusie getrokken worden of dit van effect is op de mate van thuisgevoel en sociale integratie en kan hierop worden geanticipeerd, doordat dit zowel politiek al bestuurlijk handvatten kan bieden. Deze handvatten kunnen helpen effectief beleid te creëren, gericht op succesvolle sociale integratie voor nieuwe en toekomstige vluchtelingen,

Voorgaand onderzoek focust veelal op de tweede generatie migranten met een vluchtelingen achtergrond (Tümen, 2018). Dit onderzoek richt zich op de eerste generatie vluchtelingen en in het bijzonder Iraniërs en Somaliërs. Deze groepen zijn nog gering onderzocht, in vergelijking tot de klassieke migrantengroepen. Eveneens is deze groep kwetsbaarder. Zo is er vaker een positieve relatie gevonden tussen eerste generatie vluchtelingen en een gevoel van eenzaamheid (Vang et al., 2021; Koehn et al., 2020). Vluchtelingen hebben ook meer kans op mentale gezondheidsrisico's (Schlaudt et al., 2020) en hebben meer last van mentale problemen, waaronder posttraumatische stressstoornis, depressie en angststoornissen (Pumariega et al., 2005). Een andere interessante aanleiding is het feit dat enkele voorgaande studies hebben vastgesteld dat er een verband is tussen onvoldoende taalvaardigheid en uitsluiting onder kinderen van vluchtelingen (Osman et al., 2020).

De verwachting van dit onderzoek is dat door een hoger opleidingsniveau de mate van thuisvoelen en sociale integratie hoger zijn, dan wanneer er sprake is van een lager opleidingsniveau, of het niet hebben genoten van een opleiding. Dit, in tegenstelling tot de meer klassieke integratietheorieën. Wanneer taalbeheersing van de Nederlandse taal als mediator optreedt wordt de relatie tussen opleidingsniveau en de mate van thuisvoelen en

sociale integratie efficiënter getoetst. Taalbeheersing helpt om sociale interactie te kunnen verklaren, doordat een betere taalbeheersing voormalig vluchtelingen in staat stelt om meer te socialiseren met mensen die de Nederlandse taal machtig zijn. Bovendien zou Nederlandse taalbeheersing ook kunnen verklaren of iemand zich meer thuisvoelt, doordat een goede taalbeheersing zou kunnen duiden op een betere deelname aan de Nederlandse samenleving. Dit is gerelateerd aan verschillende factoren, zowel arbeidsmarkt participatie, politieke participatie, maar ook het kunnen volgen van maatschappelijke ontwikkelingen en gebeurtenissen. In de literatuur omtrent integratie wordt veelal geschreven over de integratieparadox waarbij juist degenen met een betere sociaal-economische positie zich het vaakst buitengesloten zouden voelen (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2022b; Verkuyten, 2016). Echter, is er ook discussie aangaande dit onderwerp (Van Maaren & Van De Rijt, 2018). De integratie paradox veronderstelt factoren die de mate van integratie zouden verklaren. Anderzijds is de generaliseerbaarheid van dit concept nog onvoldoende onderzocht. Menig onderzoek omtrent de integratie paradox focust zich bovendien op bepaald soort migrantengroepen, waaronder arbeidsmigranten uit Oost-Europa of expats (maar, zie: Geurts, 2022). Dit onderzoek streeft ernaar om deze relaties te toetsen betreffende migranten met een vluchtelingenachtergrond.

2. Theoretisch kader

Het migratie en integratie debat in Nederland

Een van de belangrijkste argumenten voor een asiel en migrantenstop is krapte op de woningmarkt, dit zou veroorzaakt worden door de vele vluchtelingen die Nederland ‘overspoelen’ (Soudagar, 2023). Een andere aanleiding hiervoor zou de verminderde toegankelijkheid zijn tot onderwijs en de zorg (Righton, 2022).

Echter, ligt dit werkelijk veel complexer, zo is er de afgelopen tien jaar gebleken dat slechts 12 procent van de migrantenpopulatie in Nederland bestaat uit asielzoekers, en 10 procent hiervan bestaat uit nareizigers. De overige 78% migranten bestaan uit expats, seizoensarbeiders en hun familie, studenten, en Nederlanders die terugkeren of hier voor het eerst komen wonen (Soudagar, 2023). Daarbij is er sinds de oorlog tussen Oekraïne en Rusland ook een massale toename van gevluchte Oekraïners in Nederland. Begin maart 2024 waren dit zo’n 107.980 personen (Ministerie van Algemene Zaken, 2024).

Een ander cruciaal punt aangaande migratie is integratie. Integratie kan opgedeeld worden in verschillende thema’s: sociaal, economisch en cultureel. Specifieke concepten

binnen deze thema's zijn onder andere, sociale integratie, arbeidsmarkt integratie en mate van thuisvoelen. Volgens een groot aantal Nederlanders zonder migratieachtergrond veroorzaakt een verminderd aanpassingsvermogen van mensen met een migratieachtergrond de grootste problemen op het gebied van integratie. Zij vinden dat hierdoor de normen en waarden van Nederland onder druk komen te staan (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2022). Een belangrijk zorgpunt is de mate van culturele aanpassing, dit kan gerelateerd worden aan de mate van sociale integratie (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2022). Opvallend is dat studies in de sociologie al lange tijd aantonen dat juist mensen van Nederlandse afkomst zonder migratieachtergrond het meest gesegregeerd leven (Van de Water, 2024).

Radicalisering is een maatschappelijk probleem dat vaker gekoppeld wordt aan onvoldoende (sociale) integratie (Rahimi & Graumans, 2015). Sinds 2014 is er de politiek maatschappelijke discussie dat de grote vluchtelingenstroom richting Europa, ook jihadisme-gerelateerde risico's met zich mee zou brengen (Van Dijk & Bolhuis, 2016). Dit maakt dat in de afgelopen jaren de angst en vijandigheid tegenover migranten en in het bijzonder vluchtelingen uit moslimlanden sterk is toegenomen (Tartaglia et al., 2019). De angst voor radicalisering zou verklaard kunnen worden door de snelle toename van de omvang van de moslimgemeenschap (Wormald, 2023) en de toenemende mate van Islamistisch conservatisme en in het bijzonder salafisme (Evstatiev, 2024).

Sociale integratie

Integratie kan gedefinieerd worden als het proces waarbij je een geaccepteerd lid van de samenleving wordt (Penninx, 2007). Het concept integratie kan opgedeeld worden in twee delen, namelijk; sociaal(culturele) integratie en structurele / systematische integratie. Sociaal-culturele integratie wordt gedefinieerd als 'de sociale contacten die leden en organisaties van minderheden onderhouden met de bredere samenleving en de culturele aanpassing aan de samenleving', terwijl structurele integratie wordt gedefinieerd als 'volwaardige deelname aan maatschappelijke instituties' (Dagevos, 2001). Hierbij wordt er meestal gekeken naar participatie op het gebied van onderwijs, arbeid en inkomen (Van den Tillaart & Warmerdam, 2004). Er kunnen minstens vier verschillende aspecten van sociale integratie onderscheiden worden, dit zijn identificatie, plaatsing, betrokkenheid en cultuur (Cuperus et al., 2003). Integratie is verward met maatschappelijke participatie, dit maakt het dan ook relevant voor het functioneren van de maatschappij en een belangrijk politiek thema.

Wanneer er gekeken wordt naar de traditionele assimilatie theorieën, dan tonen deze dat des te langer etnische minderheidsgroepen in een land verblijven, des te sneller zij de dominante cultuur overnemen, dit leidt tot een snellere mate van aanpassing, waarbij deze groepen minder herkenbaar worden als een aparte etnische groep (Huijnk et al., 2010). Zo worden voormalig vluchtelingen die werk hebben en veel contacten hebben met Nederlanders, beschouwd als meer geïntegreerd, dan vluchtelingen die dit niet hebben (Van den Tillaart & Warmerdam, 2004). Echter, wanneer andere concepten onder de loep worden genomen, zoals bijvoorbeeld de *reactive ethnicity* theorie, dan laat dit iets anders zien. Zo is er bij het concept van *reactive ethnicity* sprake van een versterkt gevoel van de etnische identiteit in kwestie onder mensen met een migratieachtergrond. Dit volgt als een reactie op ervaren discriminatie, marginalisatie, sociale uitsluiting of negatieve stereotypering door de meerderheidsgroep binnen een samenleving (Çelik, 2015). En het concept van *bumpy line assimilation* geeft juist weer hoe het assimilatie-proces niet altijd soepel verloopt, maar eerder hobbelig en vol met onverwachte obstakels. De theorie staat erg kritisch tegenover een geromanticeerd assimilatieproces, waarbij integratie gegarandeerd zou zorgen voor verbeterde levensomstandigheden onder mensen met een migratieachtergrond (Gans, 1979). *H1: Het verband tussen een hoger opleidingsniveau en de mate van sociale integratie wordt positief gemedieerd door een betere Nederlandse taalbeheersing onder voormalig vluchtelingen woonachtig in Nederland.*

Mate van thuisgevoel

De mate van thuisgevoel wordt bepaald door het zich thuis en veilig voelen, maar ook door emotionele verbondenheid. Wanneer een omgeving aanvoelt als thuis dan heeft dit te maken met het feit dat de omgeving comfort, vertrouwdeheid en veiligheid biedt (Van Der Ent, 2024). Er is sprake van comfort wanneer iemand zich op z'n gemak voelt op een locatie. Terwijl vertrouwdeheid duidt op het kennen van de omgeving, zowel fysiek als sociaal. Echter, is veiligheid cruciaal voor het evenaren van een thuisgevoel. Migratie biedt mensen met een vluchtelingenachtergrond de mogelijkheid om in veiligheid te kunnen leven. Hierdoor worden ze verlost van fysiek gevaar en intimidatie. Dit is essentieel voor het gevoel om erbij te horen (Van Der Ent, 2024). De mate van thuisgevoel in het nieuwe thuisland kan naast bovenstaande aspecten ook door andere verschillende factoren bepaald worden. Denk aan taalbeheersing, religieuze motieven en de mate van levensvreugde (Amit & Bar-Lev, 2014). Een andere bepalende factor is dat gemiddeld genomen sociale contacten en een goede beheersing van de Nederlandse taal de economische prestaties van migranten verbeteren

(Delander et al., 2005). Wanneer migranten sociale contacten hebben en goede economische prestaties leveren, zou dit ook automatisch kunnen betekenen dat zij zich meer thuisvoelen.

Osman et al. (2020) voerden een studie uit over Somalische migranten die in Zweden wonen. In de studie wordt gevonden dat taalbeheersing in wisselwerking staat met de mate van sociaal culturele integratie. Bovendien wordt het geassocieerd met een gevoel van eigenwaarde en identiteit (Osman et al., 2020). Ook vinden de auteurs dat de mate van integratie in de nieuwe cultuur de taalbeheersing beïnvloed. Dit toont aan dat taalvaardigheid nodig is om te integreren, en integratie een methode is om taalvaardigheid te verbeteren.

Doordat sociale integratie en de mate van thuisgevoel aan elkaar gerelateerd zijn is het dan ook geen verrassing dat vluchtelingen een hoger thuisgevoel ervaren wanneer zij succesvol sociaal geïntegreerd zijn (Brar-Josan, 2015). De ontwikkeling van nieuwe connecties en sociale netwerken in een nieuw land van vestiging is essentieel voor de integratie van vluchtelingen (Strang & Quinn, 2019). *H2: Het verband tussen een hoger opleidingsniveau en de mate van thuisvoelen in Nederland wordt positief gemedieerd door een betere Nederlandse taalbeheersing onder voormalig vluchtelingen woonachtig in Nederland.*

Taalbeheersing

Een studie rondom Poolse migranten in het VK toont aan dat de mate van sociaal culturele integratie - *het mengen van culturen* - voor een groot deel positief gerelateerd kan worden aan het uiteindelijke niveau in de nieuw aangeleerde taal (Hammer, 2017). Zo zijn er volgens Delander et al. (2005) meerdere studies die benadrukken dat het proces van het verwerven van de taal van het immigratieland als een cruciaal onderdeel geldt van de integratie van migranten op de arbeidsmarkt, dit vergemakkelijkt het assimilatieproces. Het aanleren van de taal van het nieuwe thuisland van migranten zou volgens Delander et al. (2005) geen doel op zich moeten zijn (zoals onderdeel van het naturalisatieproces) maar eerder een instrument om iets belangrijks te bewerkstelligen in het integratieproces. Zoals het bieden van kansen aan deze groep om zichzelf te onderhouden en deel te kunnen nemen aan het sociale leven. Canadees onderzoek (Nakhaie, 2020) toont onder meer hetzelfde aan, namelijk dat taalbeheersing de meest relevante voorspeller van sociale integratie is. Een voorspellende factor voor iemands (on)vermogen om vaardigheid in een tweede taal te ontwikkelen kan verklaard worden door het opleidingsniveau in het land van herkomst (Sorgen, 2015). Een Australisch onderzoek toont aan dat een goede beheersing van het Engels de psychologische en sociaal-culturele aanpassing van vluchtelingen bevordert, terwijl het

voor niet-vluchteling migranten enkel de psychologische aanpassing (emotioneel welzijn en tevredenheid) ten goede komt (Buchanan et al., 2018). Onderzoek van Horgan et al. (2021) stelt dat taalondersteuning bij aankomst het integratieproces van migranten en vluchtelingenkinderen vergemakkelijkt doordat het hen in staat stelt taalvaardigheden te verwerven die hen helpen te communiceren met hun leeftijdsgenoten en hun kansen op academisch en sociaal succes vergroten. Taal blijkt dus een belangrijk instrument te zijn om het thuisgevoel op een nieuwe school en in het gastland te bevorderen (Horgan et al., 2021).

Een bijzondere bevinding is dat migranten met een vluchtelingenachtergrond vaak over een snellere en betere taalbeheersing beschikken dan andere soort migranten (Kristen & Seuring, 2021). Dit zou te wijten kunnen zijn aan de intensieve taalcursussen en inburgeringscursussen die zij verplicht moeten volgen (Kristen & Seuring, 2021). Zo toont onderzoek aan dat taalproblemen een negatieve invloed kunnen hebben op het aanpassingsvermogen en de mate van erbij horen wanneer er gekeken wordt naar Somalische schoolgaande kinderen. Dit resulteert in stress en vermindert het zelfvertrouwen (Osman et al., 2020). Taalbeheersing kan dus een grote rol spelen in de manier van integratie en daarmee ook de mate van thuisgevoel bij vluchtelingenkinderen in het nieuwe thuisland. Taalverwerving is cruciaal voor de integratie van vluchtelingen en maakt deel uit van een breder proces van sociale integratie in de nieuwe samenleving. Vanuit een psychologisch standpunt draagt taalvaardigheid bij aan het gevoel erbij te horen en deel uit te maken van een bredere gemeenschap (Sorgen, 2015).

Opleidingsniveau

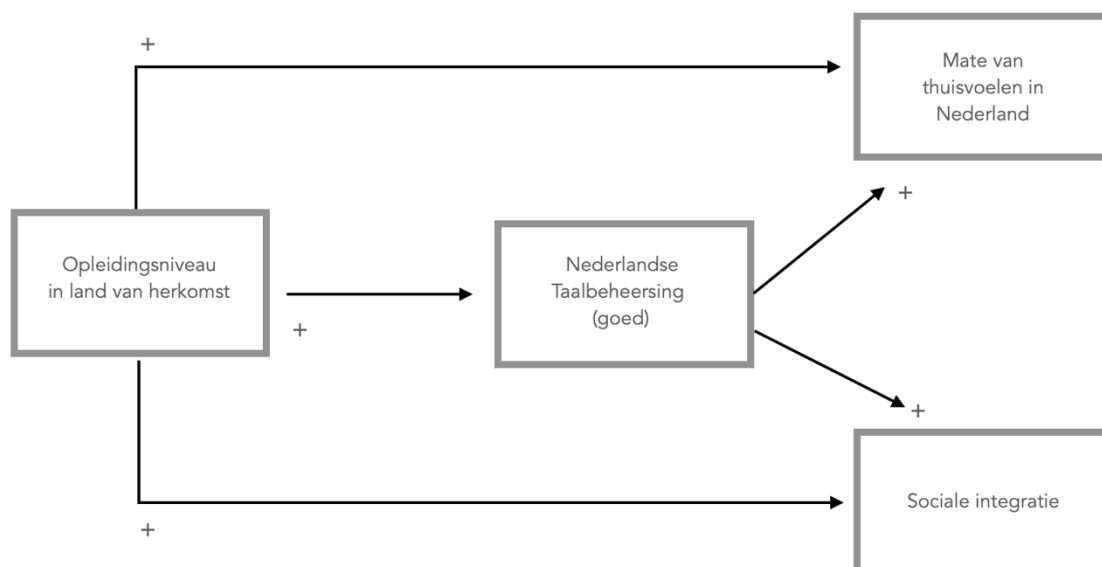
Onderwijs heeft een veelomvattende en vaak onderzocht effect op verschillende aspecten, waaronder een positief effect op het verminderen van criminaliteit (Machin et al., 2011), het verbeteren van financiële uitkomsten (Cole et al., 2014) en zelfs op de mate van gezondheid (Brunello et al., 2015). Echter, is er nog een ander belangrijk effect van onderwijs en dat heeft te maken met taal. Onderzoek van Aki et al. (2021) wijst uit dat er ook een positief effect is van scholing op de mate van vloeiendheid in taal. In de studie wordt gevonden dat opleidingsniveau een significante invloed heeft op verbale vloeiendheid; hoe hoger de opleiding, des te beter de mensen presteerden (Aki et al., 2021). Dit effect is vaker onderzocht (Simos et al., 2010; Van Der Elst et al., 2006; Rowe et al., 1999). Rowe et al. (1999) stellen zelfs dat het opleidingsniveau van de ouders bepalend is voor de latere taalbeheersing en woordenschat van hun kinderen. Concluderend, onderwijs is een factor met grote impact, ook als het aankomt op taalbeheersing. Deze conclusie zou kunnen worden

getrokken doordat hoe hoger het genoten onderwijs is, hoe meer oefening en blootstelling aan de betreffende taal plaatsvindt. Een ander essentieel effect is dat van onderwijs op sociale integratie, in de studie van Tolsma et al. (2012) wordt er onder de klassieke Nederlandse migrantengroepen gekeken naar hoe scholing van invloed is op omgang met Nederlanders zonder een migratieachtergrond. De studie toont aan dat voor twee van de vier groepen hier ook een positief effect voor gevonden wordt.

Wanneer er naar onderwijs en de mate van taalvaardigheid onder vluchtelingen wordt gekeken dan is ook hier een significante relatie terug te zien. Onderzoek van Van Tubergen (2010) vindt verschillende redenen voor goede Nederlandse taalbeheersing onder verschillende groepen vluchtelingen, waaronder Nederlanders die geboren zijn in Afghanistan, Iran, Irak, voormalig Joegoslavië, en Somalië. Zo toont het onderzoek van Van Tubergen (2010) aan dat scholing voorafgaand aan de migratie een positief effect kan hebben op het aanleren van een tweede taal. Vluchtelingen die hoger onderwijs volgden voordat ze naar Nederland kwamen, hadden dan ook veel sterkere lees- en spreekvaardigheden in het Nederlands. Opvallend is dat de relatie tussen de vooropleiding en taalbeheersing sterker is voor lezen dan dat dit is voor spreken, wat erop wijst dat er voor leesvaardigheid meer onderwijzing nodig is, bijvoorbeeld alfabetisering en het oefenen met schrijfopgaven (Van Tubergen, 2010). *H3: Een hoger opleidingsniveau heeft een positief effect op Nederlandse taalbeheersing onder voormalig vluchtelingen woonachtig in Nederland.*

Figuur 1

Conceptueel Model

3. Methodologie

Steekproef

In dit onderzoek staat de analyse van bestaande kwantitatieve data afkomstig van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) centraal. De data die voor dit onderzoek is gebruikt is de Survey Integratie Minderheden 2020 - SIM2020, afgenomen onder Nederlanders met een migratieachtergrond, ten tijde van de corona pandemie. Het doel van deze survey is het verkrijgen van een breed inzicht van de positie van de onderzochte doelgroepen omtrent sociaal-economische en sociaal-culturele factoren. Door de corona pandemie werd het onderzoek met een half jaar uitgesteld. De groepen die centraal staan in de dataset zijn mensen van Turkse, Marokkaanse, Surinaamse, Caribisch-Nederlandse, Somalische, Poolse en Iraanse afkomst. Ook zijn mensen zonder migratieachtergrond onderzocht. Bovendien is er onderscheid gemaakt tussen eerste en tweede generatie. Bovendien zijn alle ongeldige respondenten en antwoorden al uit de bestaande data gefilterd, voor meer informatie over het opschonen van de data zie Dagevos & Kappelhof (2022).

Dit onderzoek richt zich op twee specifieke groepen, namelijk eerste generatie Iraniërs ($n = 749$) en Somaliërs ($n = 442$), aangezien deze twee groepen een vluchtelingen achtergrond hebben vergeleken met de andere migrantengroepen in het SIM2020 onderzoek is de reden voor migratie dus anders. De totale steekproef komt op een aantal van $n = 1.191$. Dit onderzoek focust zich enkel op de eerste generatie. De belangrijkste reden hiervoor is dat het niet logisch is om het Nederlandse taalniveau van de tweede generatie te meten, aangezien deze groep in Nederland is opgegroeid, hun taalniveau zou dus niet substantieel moeten verschillen met dat van andere Nederlanders. Dit betekent ook dat de vragen voor de tweede generatie er in algeheelheid dus heel anders uit zouden zien. Een andere reden is dat er in dit onderzoek gefocust wordt op de eerste generatie, omdat er weinig eerder onderzoek naar is uitgevoerd. Bovendien is de steekproef van de groep tweede generatie Somaliërs ($n = 64$) en Iraniërs ($n = 95$) aanzienlijk kleiner dan die van de eerste generatie. De responspercentages voor de eerste generatie groepen zijn soortgelijk, Somaliërs (37.6%) en Iraniërs (43.1%).

Meetinstrumenten

Mate van thuisgevoel

Voor het meten van de eerste afhankelijke variabele, de mate van het thuisgevoel, is er gebruik gemaakt van een schaal met de volgende vraag: “*Voelt u zich thuis in Nederland?*”. De operationalisering van mate van thuisvoelen is identiek aan het onderzoek van Damen et

al. (2024). De oorspronkelijke antwoordopties waren als volgt: 1 = ja, 2 = soms wel en soms niet en 3 = nee. Echter, is ervoor gekozen om de waarden van de antwoordopties te hercoderen, zodat de hoogste score ook daadwerkelijk de hoogste score ten opzichte van de mate van thuisvoelen in Nederland zou meten. De antwoordopties zijn als volgt gehercodeerd: 1 = nee, 2 = soms wel en soms niet en 3 = ja.

Sociale integratie

Voor het construct van sociale integratie, de tweede afhankelijke variabele wordt gebruik gemaakt van twee vragen. Hierbij wordt er naar twee groepen gekeken: vrienden en kennissen. De volgende vragen zijn gebruikt: *“Hoeveel van uw goede vrienden hebben géén migratieachtergrond?”* En : *“Hoeveel van uw kennissen hebben géén migratieachtergrond?”*. De antwoordopties zijn voor beide vragen hetzelfde, namelijk: 1 = Niemand, 2 = Sommige, 3 = De helft, 4 = Veel, 5 = Allemaal. 6 = Weet niet/wil niet zeggen. De antwoordoptie 6, ‘Weet niet / wil ik niet zeggen’ is gehercodeerd naar missend. Ook zijn de waarden van de antwoordopties gehercodeerd, zodat de schaal meer valide is. Zo is de waarde voor het niet hebben van vrienden of kennissen zonder een migratieachtergrond ook daadwerkelijk 0. Bij de oude antwoordcategorieën werd hiervoor namelijk de waarde 1 aangehouden. De waarden van de antwoordcategorieën zijn nu als volgt: 0 = Niemand, 1 = Sommige, 2 = De helft, 3 = Veel, 4 = Allemaal. Er is gekozen om deze vragen bij elkaar op te tellen door middel van compute variabele en de optie *SUM* om samen een totale score te genereren.

Nederlandse taalbeheersing

Het derde construct, de mediator wordt gemeten met één vraag. Deze vraag voor het meten van het construct Nederlandse taalbeheersing is als volgt: *“Hoe goed spreekt u de Nederlandse taal? Op een schaal van 1 tot 10, welk cijfer geeft u dan?”* Waarbij een 1 betekent dat u geen Nederlands spreekt, een 10 betekent dat u zeer goed Nederlands spreekt. De waarden van de antwoordcategorieën lopen dus van 1 tot 10, waarbij 1 = Ik spreek geen Nederlands – 10 = Ik spreek zeer goed Nederlands. De operationalisering van dit construct is deels gebaseerd op de studie van Edele et al. (2015).

Opleidingsniveau

Voor het meten van de onafhankelijke variabele opleidingsniveau is er ook gebruik gemaakt van een meting uit de SIM2020 survey. Omdat het meten van scholing erg complex is, is er voor gekozen om een enkele vraag te gebruiken om het opleidingsniveau te

achterhalen, deze is als volgt: *“Wat is de hoogste schoolopleiding die u buiten Nederland heeft gevolgd?”* Hierbij wordt het volgende benoemd: *U hoeft van deze opleiding geen diploma te hebben behaald. Als het schoolsysteem heel anders is, kies dan het antwoord wat het meest overeenkomt.* Met de antwoordopties: 1 = lager onderwijs en lager beroepsonderwijs, 2 = middelbaar algemeen voortgezet onderwijs, en middelbaar algemeen beroepsonderwijs, 3 = hoger algemeen en voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs en 9 = anders, of weet niet.

De antwoordoptie 9, anders / weet niet was eerst gehercodeerd naar missend. Maar doordat deze waarde missend werd gemaakt, slonk ook de steekproef omvang van de Somalische groep aanzienlijk. Onderzoek verklaart dit doordat de meesten Somaliërs nauwelijks onderwijs genoten hebben in het land van herkomst (Van Heelsum, 2011). Deze groep heeft dan ook een veel lager opleidingsniveau dan andere vluchtelingengroepen in Nederland. Zo wijst eerder onderzoek uit dat iets meer dan de helft van de Somaliërs enkel basisonderwijs, of helemaal geen onderwijs heeft genoten (Klaver et al., 2010). Als er enkel naar vrouwen wordt gekeken is dit percentage ingrijpender, dit toont aan dat 30 procent van Somalische vrouwen helemaal geen opleiding genoten heeft (Nijenhuis et al., 2014). De Somalische groep in dit onderzoek bevat voor zo’n 57,7% vrouwen, wat ook zou kunnen verklaren waarom zo’n groot aandeel van de groep geen opleiding heeft gevolgd.

Om te voorkomen dat door een groot deel ongeschoolden binnen deze groep de resultaten niet valide zouden zijn is ervoor gekozen om de ‘geen opleiding / weet niet’ optie te hercoderen naar de waarde ‘0’. De mensen die dus geen opleiding hebben genoten of onbekend zijn met de hoogte hiervan hebben deze waarde toegekend gekregen, zodat de resultaten hierdoor niet teveel foutief beïnvloed zouden worden.

Controlevariabelen

Tijdens de uitvoering van dit onderzoek zal er ook gebruikgemaakt worden van controlevariabelen, in dit onderzoek, geslacht en leeftijd. Beide variabelen worden ook getoetst in het SIM2020 onderzoek, daarnaast worden geslacht en leeftijd vaker meegenomen in het toetsen van relaties tussen variabelen omtrent sociaal culturele integratie van (voormalig) vluchtelingen (Gürsoy & Ertaşoğlu, 2018). Voorgaande literatuur heeft vaker aangetoond dat geslacht een positieve impact heeft op de mate van taalbeheersing. Zo zouden vrouwen beter zijn in het aanleren van een tweede taal (Bernhard & Bernhard, 2021). Een andere interessante factor die van invloed zou kunnen zijn op het integratieproces is leeftijd. Jongeren met een vluchtelingenachtergrond zouden zich makkelijker kunnen aanpassen dan

ouderen (Van Der Linden & Klok, 2023). Om de geldigheid van deze studie te kunnen waarborgen worden deze controlevariabelen gebruikt, om te kijken of deze een alternatieve verklaring kunnen bieden voor verschillende ervaringen van vluchtelingen. Deze variabelen zijn gekozen omdat ze bekend staan om hun relatie met integratie (Steinman, 2019).

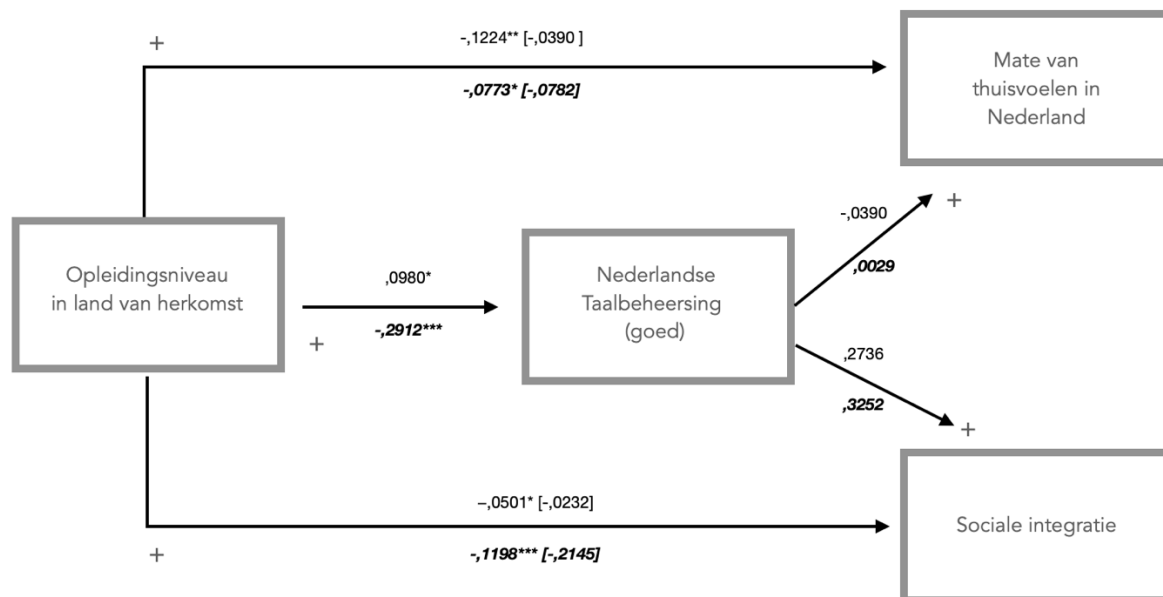
Als er gekeken wordt naar de man-vrouw verdeling in de steekproef voor de Somalische Nederlanders, dan is zo'n 57,7% in de steekproef vrouw, en zo'n 42,3% man. De verhouding man / vrouw onder de Iraanse Nederlanders wijkt hier van af, in de steekproef is zo'n: 46,3% vrouw en 53,7% man.

4. Resultaten

Voor het onderzoeken van de statistische relaties tussen bovengenoemde variabelen is er gebruik gemaakt van het statistiekprogramma SPSS. Er zullen vier multiple lineaire regressieanalyses worden uitgevoerd. Allereerst wordt er gekeken naar de effecten op de mate van thuisvoelen en sociale integratie, beide zónder controle variabelen. Waarna er gekeken zal worden naar deze effecten mét controlevariabelen (zie Tabel A1). Het mediatie effect wordt getoetst door middel van het modelleringstool voor regressiepadanalyse PROCESS. In SPSS zullen de regressie analyses de effecten toetsen voor zowel de groep Somalische als Iraanse Nederlanders.

Figuur 2

Resultaten model mate van thuisvoelen en sociale integratie

Note. Dit model voorspelt het effect van opleidingsniveau en Nederlandse taalbeheersing op mate van thuisvoelen in Nederland en sociale integratie. De coëfficiënten zijn gestandaardiseerd (β). De cursief-vetgedrukte waarden vertegenwoordigen de Iraanse groep; de normaal afgebeelde waarden vertegenwoordigen de Somalische groep.

* $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$.

Sociale integratie

Uit de regressie resultaten blijkt dat een hoger opleidingsniveau significant samenhangt met betere Nederlandse taalbeheersing bij de Somalische groep. Dit betekent dat

individuele met hogere opleidingsniveaus gemiddeld genomen beter de Nederlandse taal beheersen in vergelijking met hun minder hoog opgeleide tegenhangers. Echter, verklaart het model slechts 0,96% van de variantie in taalbeheersing op basis van het opleidingsniveau ($R^2 = ,0096$). Met andere woorden, de variatie in taal wordt slechts in beperkte mate verklaard door de variaties in opleidingsniveau. Ook voor de Iraanse groep is er een significant direct effect van opleiding op taalbeheersing, echter is dit effect negatief. Dit betekent dat een hogere opleiding juist geassocieerd wordt met een lagere Nederlandse taalbeheersing. Zo'n 8,48% van de variantie in taalvaardigheid wordt verklaard door opleidingsniveau ($R^2 = ,0848$). Dit is een matig effect, maar een hogere waarde in vergelijking met de Somalische groep, wat suggereert dat opleidingsniveau een belangrijkere rol speelt in het verklaren van verschillen in taalbeheersing binnen de Iraanse groep.

Voor de Somalische groep is het effect van opleidingsniveau op sociale integratie negatief maar niet significant. Dit betekent dat er geen voldoende bewijs is dat een hoger opleidingsniveau direct bijdraagt aan een slechtere sociale integratie. Slechts 0,1% van de variantie in sociale integratie wordt direct verklaard door opleidingsniveau alleen ($R^2 = ,001$). Dit is een zeer lage waarde, wat aangeeft dat opleidingsniveau alleen weinig bijdraagt aan het verklaren van verschillen in sociale integratie zonder rekening te houden met de tussenliggende variabele taalbeheersing. Voor de Iraanse groep is het effect van opleidingsniveau op sociale integratie negatief en significant. Dit betekent dat een hoger opleidingsniveau geassocieerd is met een lagere mate van sociale integratie. 4,60% van de variantie in sociale integratie wordt direct verklaard door opleidingsniveau alleen ($R^2 = ,046$).

Er is eveneens een direct effect van taalbeheersing op sociale integratie voor de Somalische groep, dit effect is positief en significant. Dit betekent dat een toename in taalbeheersing (bijvoorbeeld door beter te worden in de Nederlandse taal) geassocieerd is met een verbetering in sociale integratie. Met andere woorden, hoe beter een Somalische persoon de taal beheerst, hoe beter zij zich sociaal geïntegreerd voelen in de Nederlandse samenleving. Voor de Iraanse groep is het directe effect van taalvaardigheid op sociale integratie eveneens positief en significant. Dit geeft aan dat een betere taalbeheersing sterk geassocieerd is met een hogere mate van sociale integratie. Net als bij de Somalische groep geldt dat Iraniërs die de Nederlandse taal beter beheersen, zich beter sociaal geïntegreerd voelen.

Het totale effect van opleidingsniveau op sociale integratie is ook niet significant voor de Somalische groep ($p = ,626$) wat betekent dat er geen significant verband is gevonden als we alle directe en indirecte effecten meenemen. Het totale effect van opleidingsniveau op

sociale integratie is wel significant voor de Iraanse groep ($p < ,001$) wat suggereert dat het effect van opleidingsniveau op sociale integratie ook significant blijft wanneer rekening wordt gehouden met taalvaardigheid als mediator.

Als laatste is er ook een significant positief indirect effect van opleidingsniveau op sociale integratie via taal, voor de Somalische groep ($B = 0,035$, $BootSE = 0,015$, 95% CI [0,006, 0,066]). Dit suggereert dat een deel van het effect van opleidingsniveau op sociale integratie verklaart kan worden door verbeterde taalvaardigheid. Dit impliceert dat individuen met betere taalvaardigheid ook een hogere mate van sociale integratie vertonen binnen hun gemeenschap. Het model, inclusief opleidingsniveau en taalvaardigheid verklaart 7,47% van de variabiliteit in sociale integratie bij de Somalische groep ($R^2 = ,0747$). Met andere woorden, opleidingsniveau en taalvaardigheid samen kunnen ongeveer 7,47% van de verschillen in sociale integratie binnen deze groep verklaren.

Het indirecte effect van opleiding op sociale integratie is voor de Iraanse groep significant en negatief ($B = -0,149$, $BootSE = 0,024$, 95% CI [-0,198, -0,105]). Wat suggereert dat opleiding een negatieve directe invloed heeft op de mate van sociale integratie binnen de Iraanse groep. Opleiding en taalvaardigheid samen verklaren 14,28% van de variantie in sociale integratie binnen de Iraanse groep ($R^2 = ,1428$). Dit is een redelijk groot effect, wat impliceert dat opleiding indirect bijdraagt aan een lagere sociale integratie door een slechtere taalvaardigheid. Met andere woorden, een hogere opleiding leidt juist tot een lagere taalvaardigheid, wat op zijn beurt de sociale integratie vermindert.

Mate van thuisvoelen

Het directe effect van opleiding op Nederlandse taalbeheersing binnen de Somalische groep is significant en positief. Dit betekent dat hoger opgeleide individuen binnen deze groep gemiddeld genomen een betere taalbeheersing hebben. Deze bevinding suggereert dat onderwijs mogelijk een belangrijke rol speelt in het verbeteren van de taalbeheersing van Somaliërs. De variatie in taalbeheersing wordt voor 0,96% verklaard door variaties in opleidingsniveau binnen de Somalische groep ($R = ,0096$). Deze lage waarde geeft aan dat opleidingsniveau slechts een zeer klein deel van de variabiliteit in taalbeheersing verklaart bij Somaliërs. Voor de Iraanse groep is dit effect tegenover gesteld. Opleidingsniveau blijkt een significant negatief direct effect te hebben op Nederlandse taalbeheersing onder Iraniërs, wat aangeeft dat hoger opgeleiden gemiddeld een lagere taalbeheersing hebben. Voor de Iraanse groep verklaart opleidingsniveau 8,48% van de variatie in taalbeheersing ($R^2 = ,0848$). Dit

geeft aan dat opleidingsniveau een significant deel van de variabiliteit in taalbeheersing verklaart binnen deze groep.

Voor zowel de Somalische als de Iraanse groep is er een significant negatief direct effect van opleiding op de mate van thuisvoelen. Dit betekent dat hoger opgeleide individuen binnen zowel de Somalische en Iraanse groep zich gemiddeld genomen minder thuisvoelen. Voor de Somalische groep verklaart opleidingsniveau ongeveer 1,74% ($R^2 = ,0174$) van de variatie in de mate van thuisvoelen. Dit betekent dat opleidingsniveau een beperkte hoeveelheid van de variabiliteit in het thuisvoelen verklaart bij Somaliërs. Voor Iraniërs verklaart opleidingsniveau ongeveer 0,61% ($R^2 = ,0061$) van de variatie in de mate van sociale integratie binnen de Iraanse groep. Dit betekent dat andere factoren dan opleidingsniveau belangrijker kunnen zijn bij het verklaren van sociale integratie binnen deze groep.

Echter, is het directe effect van Nederlandse taalbeheersing op het gevoel van thuisvoelen niet significant voor de Somalische groep. Dit betekent dat binnen de Somalische groep, veranderingen in taal geen significant direct effect hebben op de mate waarin zij zich thuisvoelen in Nederland. Evenzo heeft taalbeheersing ook geen significant direct effect op het gevoel van thuisvoelen in de Iraanse groep. Dit suggereert dat veranderingen in taal geen meetbaar effect hebben op de mate waarin Iraanse individuen zich thuisvoelen. Het totale effect van opleidingsniveau op het gevoel van thuisvoelen is significant en negatief voor zowel de Somalische ($p < 0,05$) als Iraanse ($p < 0,05$) groep. Dit betekent dat een hoger opleidingsniveau gepaard gaat met een lager gevoel van thuisvoelen binnen beide groepen.

Het indirecte effect van opleiding op de mate van thuisvoelen via Nederlandse taalbeheersing is voor beide groepen niet significant. Dit suggereert dat taalbeheersing de relatie tussen opleidingsniveau en het gevoel van thuisvoelen niet significant medieert voor Somaliërs ($B = -0,0017$, $BootSE = 0,0021$, 95% CI $[-0,0066, 0,0021]$). Aangezien het indirecte effect niet significant is, is de verklaarde variantie verwaarloosbaar ($R^2 = ,0004$). Dit geeft aan dat taalbeheersing niet significant bijdraagt aan het verklaren van de variabiliteit in het gevoel van thuisvoelen tussen individuen met verschillende opleidingsniveaus in deze groep. Voor de Iraniërs is dit soortgelijk ($B = -0,0004$, $BootSE = 0,0053$, 95% CI $[-0,0109, 0,0103]$), ook hier is de verklaarde variantie erg laag ($R^2 = ,0000$) wat suggereert dat taalbeheersing geen significante mediator is in de relatie tussen opleidingsniveau en het gevoel van thuisvoelen in deze groep.

Sociale integratie en controle variabelen

Als laatste is er voor beide groepen ook gekeken naar het model met de toevoeging van de twee controle variabelen; geslacht en leeftijd (zie Tabel A1). Opvallend is dat voor de Somalische groep geslacht ($p = ,0001$) en leeftijd ($p < ,001$) een significant negatief effect hebben op de Nederlandse taalbeheersing. Vrouwelijke en oudere respondenten hebben gemiddeld een lagere Nederlandse taalbeheersing. Bovendien verklaart het model met de controlevariabelen aanzienlijk meer variantie in zowel taalbeheersing (24,38% vs. 0,96%) als sociale integratie (7,90% vs. 7,47%) vergeleken met het model zonder controlevariabelen.

Thuisvoelen en controle variabelen

Deze uitkomsten laten geen extreme verschillen zien tussen de twee modellen. Voor de Iraanse groep biedt het model met de controlevariabelen meer diepgaande inzichten in hoe opleidingsniveau de uitkomsten beïnvloed, terwijl het model zonder controlevariabelen meer directe effecten laat zien zonder rekening te houden met potentiële versturende factoren.

Tabel 1

Beschrijvende statistiek voor Somalische Nederlanders (N = 442) en Iraanse Nederlanders (N = 749)

	Somalische groep		Iraanse groep	
	<i>M</i>	<i>SE</i>	<i>M</i>	<i>SE</i>
Thuisvoelen (thuisvl)	2,7081	,02303	2,6862	,01809
Sociale integratie (soc_int)	,8620	,06737	1,4059	,06316
Opleidingsniveau (opleid2)	,7557	,05213	2,1883	,04009
Nederlandse taalbeheersing (taal)	6,60	,109	6,31	,088
<i>Controle Variabelen</i>				
Geslacht (gender)	1,58	,024	1,46	,018
Leeftijd (age)	37,30	,657	44,74	,502

Note. De variabele geslacht is als volgt gecodeerd: 1 = man, 2 = vrouw.

Tabel 2

Correlatie tabel – Iraniërs onder de diagonaal, Somaliërs boven de diagonaal

	Opleidingsniveau	Nederlandse taalbeheersing	Sociale integratie	Thuisvoelen
Opleidingsniveau	-	-,111*	-,023	-,132**
Nederlandse taalbeheersing	-,285**	-	,269**	-,055
Sociale integratie	-,214**	,360**	-	,101*
Thuisvoelen	,043	,025	,116**	-

Note. * Correlatie is significant op $p < .05$ (tweezijdig)

Note. ** Correlatie is significant op $p < .01$ (tweezijdig)

Tabel 3

	Somalische groep						Iraanse groep					
	Taalbeheersing		Sociale integratie		Thuisvoelen		Taalbeheersing		Sociale integratie		Thuisvoelen	
	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>
<i>Directe effecten</i>												
Opleidingsniveau	0,2049*	0,0992	- 0,0647	0,0596	-0,0541*	0,0207	-0,6399*	0,0769	-0,1887*	0,0558	-0,0349*	0,0172
Taalbeheersing			0,1691*	0,0285	-0,0082	0,0100			0,2331*	0,0254	0,0006	0,0078

Regressie resultaten van de effecten van opleidingsniveau, taalbeheersing, sociale integratie en mate van thuisvoelen

Note. *Correlatie is significant op $p < .05$ (tweezijdig).

4. Discussie en conclusie

Discussie

Voorgaand onderzoek heeft tevens aangetoond dat opleidingsniveau (Zeus, 2011) en taalbeheersing van positief effect kunnen zijn op de sociale intergratie van migranten (Isphording, 2015). Onderzoek onder Syrische vluchtelingen in Duitsland wijst uit dat onder andere goede taalbeheersing van positieve invloed is op sociale integratie. Economische integratie lijkt hier ook een voorspeller van te zijn (Hannafi & Marouani, 2022), dit maakt het een interessante variabele om mee te nemen in toekomstig onderzoek. De eerder beschreven onderzoeksresultaten kunnen deze bevindingen deels bevestigen, zo werd er een positief effect gevonden van Nederlandse taalbeheersing op sociale integratie voor beide groepen. Echter, was het effect van opleidingsniveau op sociale integratie voor de Iraanse groep negatief. Dit betekent dat een hoger opleidingsniveau geassocieerd wordt met een lagere mate van sociale integratie. Dit is deels in lijn met voorgaande bevindingen over de integratie paradox, waarbij beter opgeleide Nederlanders met een migratieachtergrond een minder positieve houding hebben ten opzichte van Nederlanders zonder migratieachtergrond en minder geneigd zijn om te integreren vanwege een lagere waargenomen acceptatie en een hogere waargenomen groepsdiscriminatie (Verkuyten, 2016; Teije et al., 2013). Echter, wijst onderzoek ook uit dat de integratieparadox niet altijd van toepassing is wanneer er gekeken wordt naar een hoger opleidingsniveau. Zo laat onderzoek van Van Maaren & Van De Rijt (2018) zien dat hoger opgeleiden Nederlanders met een migratieachtergrond, meer positieve attitudes hebben tegenover Nederlanders zonder migratieachtergrond, wat gerelateerd kan worden aan de variabele sociale integratie in dit onderzoek. Enerzijds hadden Nederlanders met een migratieachtergrond meer vrijwillig contact met Nederlanders zonder migratieachtergrond en werd meer contact geassocieerd met een positievere houding, deels omwille van een hogere waargenomen aanvaarding en een lagere waargenomen discriminatie (Teije et al., 2013). Voor de Somalische groep werd hier geen significant effect voor gevonden, om het verschil tussen de groep te verklaren zou gekeken kunnen worden naar het verschil in groepsgrootte en het grote deel ongeschoolde Somaliërs in tegenstelling tot de veelal hoogopgeleide Iraniërs.

Onderzoek van Van Tubergen (2010) beschrijft dat opleidingsniveau wel een positief effect kan hebben op het verwerven van betere taalvaardigheden, mits dit gaat om vluchtelingen afkomstig uit een grote stad en/of die op jongere leeftijd migreren. Uit dit onderzoek is gebleken dat er een positief effect van opleidingsniveau op Nederlandse

taalbeheersing is voor de Somalische groep. Voor de Iraanse groep is dit effect echter negatief. Dit is een opvallend verschil tussen beide groepen en een tegenstrijdige uitkomst in vergelijking met voorgaand onderzoek. Om deze opvallendheid te kunnen verklaren is er een aanvullende correlatie tabel uitgedraaid om te zien of de Iraanse groep over een betere Engelse taalbeheersing beschikt (zie Tabel A2) hieruit is gebleken dat er in tegenstelling tot de negatieve impact van opleidingsniveau op Nederlandse taalbeheersing er een zwak positief verband is tussen opleidingsniveau en Engelse taalbeheersing. Dit betekent dat mensen met een hoger opleidingsniveau gemiddeld iets beter Engels spreken. Dit zou het negatieve verband tussen hoger opgeleide Iraniërs en slechte Nederlandse taalbeheersing kunnen verklaren. Zij beschikken namelijk wel over betere Engelse taalbeheersing, waardoor zij zich minder genoodzaakt voelen om de Nederlandse taal goed te beheersen. Een andere opvallende uitkomst van deze aanvullende analyse is dat hoger opgeleiden over het algemeen iets ouder zijn. Dit zou ook kunnen verklaren waarom hoger opgeleide Iraniërs minder goede de Nederlandse taal beheersen.

Van Tubergen (2010) benoemt ook andere factoren die een rol kunnen spelen bij het hebben van een betere taalbeheersing. Namelijk, vluchtelingen die kort in AZC's hebben verbleven, een integratiecursus hebben afgerond, weinig gezondheidsproblemen hebben en ongewild hun herkomstland hebben moeten verlaten. Toekomstig onderzoek zou deze factoren kunnen meenemen als controlevariabelen en het verband opnieuw kunnen toetsen.

Zowel voor de Somalische als Iraanse groepen werd een negatief effect gevonden van opleidingsniveau op de mate van thuisvoelen in Nederland. Dit is in lijn met voorgaand onderzoek, waarin onder andere wordt benoemd dat een hoger opleidingsniveau positief gerelateerd is aan een verminderde mate van thuisvoelen onder Syrische vluchtelingen in Nederland (Damen et al., 2024). Bovendien beschrijven Damen et al. (2024) ook dat gevoelens van thuisvoelen direct en indirect verklaart kunnen worden door het ervaren van discriminatie, zoals ook veel teruggezien in studies over de integratie paradox. In dit onderzoek zouden de gevonden effecten een potentiële soortgelijke verklaring kunnen hebben. Toekomstig onderzoek zou dan ook kunnen kijken naar ervaren discriminatie als een controlevariabele.

De bestaande dataset die is gebruikt voor dit onderzoek heeft opleidingsniveau gemeten en dit vervolgens gecategoriseerd in hoog, midden, laag en geen / anders. De laatst genoemde categorie is echter een aanzienlijk grote groep onder Somalische Nederlanders. Er is daarom gekozen om deze variabele te hercoderen, zoals ook benoemd in het methoden hoofdstuk. Eventueel zou toekomstig onderzoek zelf het opleidingsniveau kunnen toetsen,

om eventuele coderings en operationaliserings fouten uit de gebruikte bestaande data uit te kunnen sluiten. Doordat er met bestaande data is gewerkt zijn twee belangrijke factoren niet inzichtelijk; het is niet te achterhalen hoe de respondenten voor de categorie ‘anders’ hebben geantwoord en met dit onderzoek kon niet achterhaalt worden of de operationalisatie van opleidingsniveau van invloed zou kunnen zijn op de uitkomsten van dit onderzoek.

Een andere limitatie is de meting van het concept sociale integratie. Hier had een bredere definitie gebruikt voor kunnen worden, echter is ervoor gekozen om dit voor dit onderzoek af te bakenen vanwege gebrek aan tijd en beperkte beschikbare data. Zo is er voor het meten van dit construct enkel gekeken naar het contact met Nederlanders zonder migratieachtergrond. Dit meet de mate van contact met deze groep, maar hiermee wordt contact met andere migratiegroepen uitgesloten, terwijl dit ook een pijler voor sociale integratie zou kunnen zijn. Voor een completer beeld zou toekomstig onderzoek kunnen kijken naar zowel het contact met mensen zonder migratieachtergrond, met een andere migratieachtergrond en uit dezelfde herkomstgroep, hiervoor zou dan een robuustheidsanalyse uitgedraaid kunnen worden. Door een gebrek aan tijd was er tijdens de uitvoering van dit onderzoek geen mogelijkheid om sociale integratie op deze manier te meten. Een andere mooie aanvulling voor toekomstig onderzoek zou het meten van culturele aanpassing of het niveau van segregatie zijn, hiermee wordt sociale integratie op een meer veelomvattende manier gemeten. In de bestaande dataset was er helaas geen vraag die dit meette.

Als er gekeken wordt naar het concept Nederlandse taalbeheersing dan zou dit construct op een andere en meer allesomvattende manier gementen kunnen worden. In dit onderzoek is er nu voor gekozen om één vraag te gebruiken voor dit concept, namelijk het zelf toewijzen van een rapportcijfer op schaal van 1 – 10 ‘hoe goed spreekt u Nederlands?’. Idealiter zou het aanbevolen worden om het taalniveau ook daadwerkelijk te toetsen, net als voorgaand onderzoek heeft gedaan. Echter, was dit voor dit onderzoek geen optie. Ondanks deze limitatie komen het geteste en gevraagde taalniveau redelijk met elkaar overeen (Edele et al., 2015), dus ondanks dat deze meting niet de meeste pure optie is geweest zullen de consequenties voor de validiteit van dit onderzoek, minimaal zijn.

Een andere limitatie voor dit onderzoek is dat er sprake kan zijn van reverse causality. Hiermee wordt bedoelt dat wanneer je meer contact hebt met mensen die de Nederlandse taal goed vaardig zijn, je Nederlandse taalbeheersing er automatisch op vooruit gaat. Dit kan een technisch probleem zijn, echter is dit onderzoek niet geschikt om causale verbanden te testen aangezien het een cross-sectioneel onderzoek is. Toekomstig onderzoek zou kunnen

overwogen om een longitudinaal of experimenteel onderzoek uit te voeren om dit effect uit te kunnen sluiten. Bovendien is het essentieel om een grotere steekproef te verwerven, zodat de steekproef groepen van gelijke omvang zijn.

Een laatste aanbeveling voor toekomstig onderzoek is het kijken naar religie als controlevariabele, aangezien een groot verschil tussen deze twee groepen de mate van religiositeit is. Voor Somalische Nederlanders is de mate van religiositeit in tien jaar tijd alleen maar toegenomen, ondanks dat dit altijd al sterk was (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2020). Waar er vergeleken met een groot deel Iraanse Nederlanders juist een terugloop te zien is bij het aanhangen van de Islam (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2020). Zo zou de mate van religiositeit deels kunnen bepalen - bijvoorbeeld in het geval van Somalische vrouwen- hoeveel contact er is met Nederlanders van een andere religie of etniciteit.

Bovendien is er een groot verschil tussen de klassieke migrantengroepen en de nieuwe migrantengroep met een vluchtelingenachtergrond. De positie van deze groep wordt niet enkel bepaald door de algemene kenmerken van migrantengroepen, denk daarbij aan bijvoorbeeld taal, sociale en culturele verschillen. In het geval van de groep migranten met een vluchtelingenachtergrond spelen ook andere factoren een belangrijke rol bij het bepalen van hun positie in de Nederlandse maatschappij, denk aan: (oorlogs)trauma's, gebroken gezinnen en verloren tijd in de asielpcedure (Huijnk et al., 2017). Dit maakt dat deze resultaten niet generaliseerbaar zijn voor migranten in het algemeen. Een aanbeveling voor vervolgonderzoek zou kunnen zijn om bovenstaande factoren mee te nemen in vervolgonderzoek om te kijken of dit tot verschillende effecten en verbanden zou kunnen leiden.

Conclusie

De onderzoeksvraag van deze paper is de volgende: *Wat is het effect van opleidingsniveau en Nederlandse taalbeheersing en hoe is dit van invloed op de sociale integratie en de mate van thuisvoelen onder eerste generatie Somaliërs en Iraniërs in Nederland?* Waarbij er verschillende hypothesen zijn getoetst om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden. H1 wordt verworpen voor zowel de Somalische als de Iraanse groep, maar voor de Iraanse groep is er, wel een negatief effect van opleidingsniveau op sociale integratie. Voor beide groepen is er ook een positief effect van taalbeheersing op sociale integratie. Ook H2 wordt verworpen voor zowel de Somalische als de Iraanse groep, voor beide groepen geldt dat een hoger opleidingsniveau een significant negatief effect op

thuisvoelen; taalbeheersing heeft geen significante mediërende rol. H3 wordt aangenomen voor de Somalische groep; er is een positief effect van opleidingsniveau op taalbeheersing. Voor de Iraanse groep is dit effect tegenovergesteld, er is een negatief effect van opleidingsniveau op taalbeheersing. Er kan dus geconcludeerd worden dat er een aanzienlijk effect is van zowel opleidingsniveau als taalbeheersing op sociale integratie en mate van thuisvoelen. Echter, zijn deze effecten voor een groot deel negatief. Opvallend is ook dat de twee groepen dermate van elkaar verschillen. Dit zou voor het grootste deel te verklaren kunnen zijn door het verschil in scholing.

De impact van andere mogelijke indicatoren op deze onderzochte relaties, zoals religie, verblijfsduur in Nederland en segregatie, vereist nader onderzoek in de toekomst. De inzichten uit dit onderzoek zijn nuttig voor de theoretische ontwikkeling van vluchtelingenintegratie in Nederland en de vorming van sociaal beleid. Het onderzoek kan bijdragen aan het ontwikkelen van effectievere beleidsstrategieën om de integratie van vluchtelingen te bevorderen.

Referenties

- Aki, Ö. E., Alkan, B., Demirsoz, T., Velibasoglu, B., Tasdemir, T., Erbas, S. P., Selvi, K. R. S. K. R., Ergenç, İ., Barışkın, E., Özdemir, P., & Demir, B. (2021). Effects of age, gender and education on phonemic and semantic verbal fluency. *Turkish Journal of Psychiatry*. <https://doi.org/10.5080/u25553>
- Amit, K., & Bar-Lev, S. (2014). Immigrants' sense of belonging to the host country: the role of life satisfaction, language proficiency, and religious motives. *Social Indicators Research*, 124(3), 947–961. <https://doi.org/10.1007/s11205-014-0823-3>
- Bernhard, S., & Bernhard, S. (2021). Gender Differences in Second Language Proficiency—Evidence from Recent Humanitarian Migrants in Germany. *Journal of Refugee Studies*, 35(1), 282–309. <https://doi.org/10.1093/jrs/feab038>
- Brar-Josan, N. (2015). Developing A Sense of Belonging During Resettlement Amongst Former Refugee Young Adults [PhD-proefschrift, University of Alberta]. <https://doi.org/10.7939/r3h708c1n>
- Brunello, G., Fort, M., Schneeweis, N., & Winter-Ebmer, R. (2015). The Causal Effect of Education on Health: What is the Role of Health Behaviors? *Health Economics*, 25(3), 314–336. <https://doi.org/10.1002/hec.3141>
- Buchanan, Z. E., Abu-Rayya, H. M., Kashima, E. S., Paxton, S. J., & Sam, D. L. (2018). Perceived discrimination, language proficiencies, and adaptation: Comparisons between refugee and non-refugee immigrant youth in Australia. *International Journal of Intercultural Relations*, 63, 105–112. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2017.10.006>
- CBS. (2020, November 11). *Onderwijs - Jaarrapport Integratie 2020*. Onderwijs - Jaarrapport Integratie 2020 | CBS. <https://longreads.cbs.nl/integratie-2020/onderwijs/>
- Çelik, Ç. (2015). 'Having a German passport will not make me German': reactive ethnicity and oppositional identity among disadvantaged male Turkish second-generation youth

- in Germany. *Ethnic and Racial Studies*, 38(9), 1646–1662. <https://doi.org/10.1080/01419870.2015.1018298>
- Centraal Bureau van de Statistiek. (2024, March 15). CBS Statline. CBS. <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83102NED/table>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2015, July 30). Zeven van de tien Somaliërs in de bijstand. *Centraal Bureau Voor De Statistiek*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2015/31/zeven-van-de-tien-somaliërs-in-de-bijstand>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2020, July 6). Verkenning Bevolking 2050: meer inwoners met een migratieachtergrond. Centraal Bureau Voor De Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/28/verkenning-bevolking-2050-meer-inwoners-met-een-migratieachtergrond>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023, January 3). Hoeveel asielzoekers komen naar Nederland? Centraal Bureau Voor De Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-asiel-migratie-en-integratie/hoeveel-asielzoekers-komen-naar-nederland>
- Cole, S., Paulson, A. L., & Shastry, G. K. (2014). Smart Money? The effect of education on financial outcomes. *The Review of Financial Studies*, 27(7), 2022–2051. <https://doi.org/10.1093/rfs/hhu012>
- Cuperus, R., Duffek, K., & Kandel, J. (2003). *The challenge of diversity: European social democracy facing migration, integration, and multiculturalism*. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA70296550>
- Dagevos, J. (2001). Perspectief op Integratie: Over de sociaal-culturele en structurele integratie van etnische minderheden in Nederland. Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/34049/1/439743.pdf>

- Dagevos, J., De Voogd-Hamelink, M., & Damen, R. (2022). Gevestigd, maar niet thuis: Eerste bevindingen uit de survey Integratie Migranten (SIM2020). In Sociaal Cultureel Planbureau.
<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2022/10/11/gevestigd-maar-niet-thuis.-eerste-bevindingen-uit-de-survey-integratie-migranten-sim2020>
- Dagevos, J., & Kappelhof, J. (2022). Survey integratie migranten 2020: Uitvoering van veldwerk ten tijde van corona. In DANS.KNAW. Sociaal Cultureel Planbureau.
<https://ssh.datastations.nl/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.17026/dans-26h-xn4n>
- Damen, R., Dagevos, J., & Huijnk, W. (2024). Feeling at home? A dynamic analysis of the impact of discrimination, Refugee-Specific, and participation characteristics on recently arrived refugees' belonging. *Journal of International Migration and Integration*. <https://doi.org/10.1007/s12134-024-01135-y>
- Deil-Amen, R. (2011). Socio-Academic Integrative Moments: Rethinking Academic and Social Integration among Two-Year College Students in Career-Related Programs. *The Journal of Higher Education*, 82(1), 54–91.
<https://doi.org/10.1080/00221546.2011.11779085>
- Delander, L., Hammarstedt, M., Månsson, J., & Nyberg, E. (2005). Integration of immigrants. *Evaluation Review*, 29(1), 24–41.
<https://doi.org/10.1177/0193841x04270230>
- Edele, A., Seuring, J., Kristen, C., & Stanat, P. (2015). Why bother with testing? The validity of immigrants' self-assessed language proficiency. *Social Science Research*, 52, 99–123. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2014.12.017>
- Evstatiev, S. (2024). Hybridizing Islam in the Balkans: The rise of Salafi-Hanafism in Bulgaria. In Springer eBooks (pp. 375–395). https://doi.org/10.1007/978-3-031-46173-6_23

- Fransen, S., & De Haas, H. (2021). Trends and patterns of global refugee migration. *Population and Development Review*, 48(1), 97–128.
<https://doi.org/10.1111/padr.12456>
- Gambaro, L., Neidhöfer, G., & Spieß, C. K. (2021). The effect of early childhood education and care services on the integration of refugee families. *Labour Economics*, 72, 102053. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2021.102053>
- Gans, H. J. (1979). Symbolic ethnicity: The future of ethnic groups and cultures in America*. *Ethnic and Racial Studies*, 2(1), 1–20. <https://doi.org/10.1080/01419870.1979.9993248>
- Geurts, N., Davids, T., & Spierings, N. (2020). The lived experience of an integration paradox: why high-skilled migrants from Turkey experience little national belonging in the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 47(1), 69–87.
<https://doi.org/10.1080/1369183x.2020.1770062>
- Geurts, P. G. (2022). *Puzzling pathways: The integration paradox among migrants in Western Europe*.
<https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/246515/246515.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ghorashi, H. (2020). Failed Promise of Equality: Iranian women's integration in the Netherlands. *International Migration*, 59(4), 88–104.
<https://doi.org/10.1111/imig.12774>
- Gürsoy, E., & Ertaşoğlu, L. D. (2018). Syrian refugees' perception of barriers and bridges towards integration into Turkish society. *Language, Culture and Curriculum*, 32(2), 128–141. <https://doi.org/10.1080/07908318.2018.1542000>
- Hammer, K. (2017). Sociocultural integration and second language proficiency following migration. In De Gruyter eBooks. <https://doi.org/10.1515/9783110477498-012>

- Hannafi, C., & Marouani, M. A. (2022). Social integration of Syrian refugees and their intention to stay in Germany. *Journal of Population Economics*, 36(2), 581–607. <https://doi.org/10.1007/s00148-022-00913-1>
- Hayes, A. F. (2022). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach* (3rd ed.). Guilford Press.
- Horgan, D., Martin, S., O’Riordan, J., & Maier, R. (2021). Supporting languages: The socio-educational integration of migrant and refugee children and young people. *Children & Society*, 36(3), 369–385. <https://doi.org/10.1111/chso.12525>
- Hou, F., Schellenberg, G., & Berry, J. W. (2017). Patterns and determinants of immigrants’ sense of belonging to Canada and their source country. *Ethnic and Racial Studies*, 41(9), 1612–1631. <https://doi.org/10.1080/01419870.2017.1295162>
- Huijnk, W., Dagevos, J., & Miltenburg, E. (2017). Een staalkaart van statushouders. *Mensch En Maatschappij*, 92(4), 359–394. <https://doi.org/10.5117/mem2017.4.huij>
- Huijnk, W., Gijsberts, M., & Dagevos, J. (2010). Toenemende integratie bij de tweede generatie. *Wisseling Van De Wacht: Generaties in Nederland : Sociaal En Cultureel Rapport 2010*, 297–324. <https://pure.rug.nl/ws/files/14664710/2010-HuijnkW-Toenemende.pdf>
- Huizinga, R., & Van Hoven, B. (2018). Everyday geographies of belonging: Syrian refugee experiences in the Northern Netherlands. *Geoforum*, 96, 309–317. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2018.09.002>
- Isphording, I. (2015). What drives the language proficiency of immigrants? *IZA World of Labor*. <https://doi.org/10.15185/izawol.177>
- Klaver, J., Poel, P., & Schouten, J. (2010). Somaliërs in Nederland: Een verkenning van hun maatschappelijke positie en aanknopingspunten voor het beleid.

- In *Regioplan* [Report]. Regioplan Beleidsonderzoek. <https://www.regioplan.nl/wp-content/uploads/data/file/rapporten-2000-2099/2015-Somaliers-in-Nederland.pdf>
- Klok, P. (2023, December 4). Nederlandse kiezers vinden migratie het grootste probleem, maar wantrouwen de Europese samenwerking die nodig is voor een oplossing. De Volkskrant. <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/nederlandse-kiezers-vinden-migratie-het-grootste-probleem-maar-wantrouwen-de-europese-samenwerking-die-nodig-is-voor-een-oplossing~b63d1ecf/>
- Koehn, S., Ferrer, I., & Brotman, S. (2020). Between loneliness and belonging: narratives of social isolation among immigrant older adults in Canada. *Ageing & Society*, 42(5), 1117–1137. <https://doi.org/10.1017/s0144686x20001348>
- Kristen, C., & Seuring, J. (2021). Destination-language acquisition of recently arrived immigrants: Do refugees differ from other immigrants? *Journal for Educational Research Online*, 2021(1), 128–156. <https://doi.org/10.31244/jero.2021.01.05>
- Kuppens, T., Gootjes, F., Boendermaker, M., Gordijn, E., & Postmes, T. (2019). Ongenoegen, migratie, gastvrijheid en maatschappelijke onrust. In *Wetenschappelijk Onderzoek- En Documentatiecentrum*. https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/2300/2742_Samenvatting_tcm28-425014.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Lucassen, L. (2023, December 29). Hoe de migrant de favoriete Nederlandse zondebok werd. *Trouw*. <https://www.trouw.nl/opinie/hoe-de-migrant-de-favoriete-nederlandse-zondebok-werd~ba018f794/>
- Machin, S., Marie, O., & Vujić, S. (2011). The crime reducing effect of education. *The Economic Journal*, 121(552), 463–484. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2011.02430.x>

Ministerie van Algemene Zaken. (2022, January 7). *Integratie en Inburgering*. Regering | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/regering/coalitieakkoord-omzien-naar-elkaar-vooruitkijken-naar-de-toekomst/4.-bestaanszekerheid-en-kansengelijkheid/integratie-en-inburgering#:~:text=Nieuwkomers%20worden%20gestimuleerd%20het%20beste,snel%20mogelijk%20aan%20te%20pakken>.

Ministerie van Algemene Zaken. (2024, March 8). Cijfers opvang vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland. Opvang Vluchtelingen Uit Oekraïne | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/opvang-vluchtelingen-uit-oekraïne/cijfers-opvang-vluchtelingen-uit-oekraïne-in-nederland>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2020, March 6). De religieuze beleving van moslims in Nederland. Publicatie | Sociaal En Cultureel Planbureau. <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/06/07/de-religieuze-beleving-van-moslims-in-nederland>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2022a, August 23). Verschil in opvatting over integratie in de samenleving. Nieuwsbericht | Sociaal En Cultureel Planbureau. <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2019/12/30/verschil-in-opvatting-over-integratie-in-de-samenleving>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2022b, October 10). *Vaak onbehagen bij tweede generatie met migratieachtergrond*. Nieuwsbericht | Sociaal En Cultureel Planbureau. <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2022/10/11/vaak-onbehagen-bij-tweede-generatie-met-migratieachtergrond>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2023, August 30). Burgerperspectieven 2023 bericht 2. Publicatie | Sociaal En Cultureel Planbureau.

<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2023/08/31/burgerperspectieven-2023-bericht-2>

Nakhaie, R. (2020). Language proficiency and sociocultural integration of Canadian newcomers. *Applied Psycholinguistics*, 41(6), 1437–1464.

<https://doi.org/10.1017/s0142716420000375>

Nijenhuis, G., Van Liempt, I., & Open Society Foundations. (2014). *Somaliërs in Europese steden: Somaliërs in Amsterdam*. Open Society Foundations. https://www.opensocietyfoundations.org/uploads/7737da0a-581e-4868-9b07-069ea34fc0ad/somalis-amsterdam-ne-20140522_0.pdf

Obbink, H. (2023, December 1). Migranten, asielzoekers vooral, als oorzaak van de wooncrisis – klopt dat? [Press release]. <https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/migranten-asielzoekers-vooral-als-oorzaak-van-de-wooncrisis-klopt-dat~bf0ef070/>

Osman, F., Mohamed, A., Warner, G., & Sarkadi, A. (2020). Longing for a sense of belonging—Somali immigrant adolescents’ experiences of their acculturation efforts in Sweden. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 15(sup2), 1784532. <https://doi.org/10.1080/17482631.2020.1784532>

Penninx, R. (2007). Integration Processes of Migrants: research findings and policy challenges. *Migracijske Teme*, 23(1–2). <https://hrcak.srce.hr/clanak/22132>

Pumariega, A. J., Rothe, E. M., & Pumariega, J. B. (2005). Mental health of immigrants and refugees. *Community Mental Health Journal*, 41(5), 581–597.

<https://doi.org/10.1007/s10597-005-6363-1>

Rahimi, S., & Graumans, R. (2015). Reconsidering the relationship between integration and radicalization. *The Journal for Deradicalization*, 5.

<https://doaj.org/article/bb52d3ddb0844dacab23a1d5c8d723ea>

- Rahimullah, R. H., Larmar, S. A., & Abdalla, M. (2013). Understanding Violent Radicalization amongst Muslims: A Review of the Literature. *Journal of Psychology and Behavioral Science*, 1(1), 19–35.
http://jpbsnet.com/journals/jpbs/Vol_1_No_1_December_2013/3.pdf
- Righton, N. (2022, January 15). Een rem op migratie is definitief geen rechts verkiezingsthema meer. Staatscommissie adviseert politiek om in te grijpen: anders groeit Nederland naar 23 miljoen inwoners [Press release].
<https://www.volkskrant.nl/politiek/een-rem-op-migratie-is-definitief-geen-rechts-verkiezingsthema-meer-staatscommissie-adviseert-politiek-om-in-te-grijpen-anders-groeit-nederland-naar-23-miljoen-inwoners~be974031/>
- Rowe, D. C., Jacobson, K. C., & Van Den Oord, E. J. C. G. (1999). Genetic and environmental influences on vocabulary IQ: Parental education level as moderator. *Child Development*, 70(5), 1151–1162. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00084>
- Schlautt, V., Bosson, R., Williams, M. T., German, B. T., Hooper, L. M., Frazier, V., Carrico, R., & Ramírez, J. (2020). Traumatic experiences and mental health risk for refugees. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(6), 1943. <https://doi.org/10.3390/ijerph17061943>
- Simos, P. G., Kasselimis, D., & Mouzaki, A. (2010). Age, gender, and education effects on vocabulary measures in Greek. *Aphasiology*, 25(4), 475–491.
<https://doi.org/10.1080/02687038.2010.512118>
- Solmaz, F., Karataş, H., Kandemir, H., & Solmaz, A. (2021). Depression, loneliness and factors influencing in Syrian refugee children. *International Journal of Clinical Practice*, 75(5). <https://doi.org/10.1111/ijcp.14039>

- Sorgen, A. (2015). Integration through participation: The effects of participating in an English Conversation club on refugee and asylum seeker integration. *Applied Linguistics Review*, 6(2), 241–260. <https://doi.org/10.1515/applirev-2015-0012>
- Soudagar, R. (2023, November 8). Feiten versus verkiezingspraak: asielzoekers zorgen niet voor woningnood - OneWorld. OneWorld.
<https://www.oneworld.nl/mensenrechten/feiten-versus-verkiezingspraak-asielzoekers-zorgen-niet-voor-woningnood/>
- Steinmann, J. (2018). The paradox of integration: why do higher educated new immigrants perceive more discrimination in Germany? *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(9), 1377–1400. <https://doi.org/10.1080/1369183x.2018.1480359>
- Strang, A., & Quinn, N. (2019). Integration or isolation? Refugees' social connections and wellbeing. *Journal of Refugee Studies*, 34(1), 328–353.
<https://doi.org/10.1093/jrs/fez040>
- Tartaglia, S., Rollero, C., & Bergagna, E. (2019). The two sides of Islamophobia and the perception of threat from Islamic terrorists. *Journal of Community Psychology*, 47(7), 1772–1786. <https://doi.org/10.1002/jcop.22228>
- Teije, I. T., Coenders, M., & Verkuyten, M. (2013). The paradox of integration. *Social Psychology*, 44(4), 278–288. <https://doi.org/10.1027/1864-9335/a000113>
- Tolsma, J., Lubbers, M., & Gijsberts, M. (2012). Education and Cultural Integration among Ethnic Minorities and Natives in The Netherlands: A Test of the Integration Paradox. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 38(5), 793–813. <https://doi.org/10.1080/1369183x.2012.667994>
- Tümen, S. (2018). The Impact of Low-Skill Refugees on Youth Education. *Social Science Research Network*, 11869. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3273708>

- Van de Water, M. (2024, February 23). CBS: Mensen met Nederlandse ouders en hoog inkomen leven het meest in hun eigen bubbel [Press release].
<https://www.volkskrant.nl/binnenland/cbs-mensen-met-nederlandse-ouders-en-hoog-inkomen-leven-het-meest-in-hun-eigen-bubbel~b340d901/>
- Van Den Tillaart, H., Olde Monnikhof, M., Van Den Berg, J., & Warmerdam, J. (2000). Nieuwe etnische groepen in Nederland. Een onderzoek onder vluchtelingen en statushouders uit Afghanistan, Iran, Ethiopië, Eritrea, Somalië en Vietnam. ITS, Radboud Universiteit Nijmegen/Tandem Felix Ubbergen.
https://www.researchgate.net/publication/305626640_Nieuwe_etnische_groepen_in_Nederland_Een_onderzoek_onder_vluchtelingen_en_statushouders_uit_Afghanistan_Iran_Ethiopie_Eritrea_Somalie_en_Vietnam
- Van den Tillaart, H., & Warmerdam, J. (2004). *Arbeidsparticipatie en integratie van vluchtelingen in Nederland*. Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen (ITS) Nijmegen. <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/211606/rapport-r1453.pdf?sequence=1>
- Van Der Elst, W., Van Boxtel, M. P., Van Breukelen, G., & Jolles, J. (2006). Normative data for the Animal, Profession and Letter M Naming verbal fluency tests for Dutch speaking participants and the effects of age, education, and sex. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 12(1), 80–89.
<https://doi.org/10.1017/s1355617706060115>
- Van Der Ent, B. (2024). Syria, the Homeland. Feeling at Home in Rotterdam? The Multiple Feelings of Belonging of Resettled Syrian-Born Youngsters with a Refugee Background. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/15562948.2024.2327853>

- Van Der Linden, M., & Klok, J. (2023). The Role of Age at Migration in Socio-Cultural Integration: Testing Mediating Mechanisms among Recent Refugees. *Journal of Refugee Studies*, 2023, feac068. <https://doi.org/10.1093/jrs/feac068>
- Van Dijk, J., & Bolhuis, J. (2016). Jihadisme en de vreemdelingenketen. De signalering van vermoedelijke jihadisten onder asielzoekers en jihadistische activiteiten in en rond asielzoekerscentra nader onderzocht. In WODC: Ministerie Van Veiligheid En Justitie. https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/2257/2685_Samenvatting_tcm28-215764.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Van Heelsom, A. (2011). Somaliërs in Nederland: Profiel 2011. In *ResearchGate*. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. https://www.researchgate.net/publication/254807472_Somaliers_in_Nederland_profiel_1_2011
- Van Liempt, I. (2011). Young Dutch Somalis in the UK: Citizenship, identities and belonging in a transnational triangle. *Mobilities*, 6(4), 569–583. <https://doi.org/10.1080/17450101.2011.603948>
- Van Maaren, F. M., & Van De Rijt, A. (2018). No integration paradox among adolescents. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(9), 1756–1772. <https://doi.org/10.1080/1369183x.2018.1551126>
- Van Soest, H. (2023, July 12). Woningtekort stijgt vooral door hogere migratie [Press release]. <https://www.parool.nl/nederland/woningtekort-stijgt-vooral-door-hogere-migratie~b128e0bb/>
- Van Tubergen, F. (2010). Determinants of Second Language Proficiency among Refugees in the Netherlands. *Social Forces*, 89(2), 515–534. <https://doi.org/10.1353/sof.2010.0092>

- Vang, C., Thor, P., & Sieng, M. (2021). Influencing factors of loneliness among Hmong older adults in the premigration, displacement, and postmigration phases. *Journal of Refugee Studies*, 34(3), 3464–3485. <https://doi.org/10.1093/jrs/feab029>
- Verkuyten, M. (2016). The integration paradox. *American Behavioral Scientist*, 60(5–6), 583–596. <https://doi.org/10.1177/0002764216632838>
- Wormald, B. (2023, June 14). The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050 | Pew Research Center. Pew Research Center's Religion & Public Life Project. <https://www.pewresearch.org/religion/2015/04/02/religious-projections-2010-2050/>
- Zeus, B. (2011). Exploring barriers to higher education in protracted refugee situations: the case of Burmese refugees in Thailand. *Journal of Refugee Studies*, 24(2), 256–276. <https://doi.org/10.1093/jrs/fer011>

Bijlage A

Aanvullende tabellen resultaten hoofdstuk

Tabel A1

Regressietabel met controlevariabelen

	Somalische groep						Iraanse groep					
	Taalbeheersing		Sociale integratie		Thuisvoelen		Taalbeheersing		Sociale integratie		Thuisvoelen	
	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>
<i>Directe effecten</i>												
Opleidingsniveau	0,4214**	0,0919	-0,0819	0,0643	-0,0463*	0,0226	-0,6547**	0,0774	-0,1889*	0,0564	-0,0393*	0,0173
Taalbeheersing			0,1644**	0,0326	-0,0072	0,0115			0,2328*	0,0255	-0,0001	0,0078
<i>Controle variabelen</i>												
Geslacht	-0,7721**	0,1954	-0,1907	0,1358	0,0729	0,0478	-0,2388	0,1695	-0,2388	0,1695	0,0117	0,0363
Leeftijd	-0,7201**	0,0670	0,0102	0,0515	-0,0065	0,0181	0,0690	0,0609	0,0690	0,0609	0,0297*	0,0130

Note. *Correlatie is significant op $p < .05$ (tweezijdig).

Note. ** Correlatie is significant op $p < .01$ (tweezijdig).

Tabel A2

Correlatie tabel – Iraniërs onder de diagonaal, Somaliërs boven de diagonaal

	Opleidingsniveau	Engelse taalbeheersing	Leeftijd	Geslacht
Opleidingsniveau	-	.117**	,124**	-,041
Engelse taalbeheersing	,117**	-	-,276**	-,109**
Leeftijd	,124**	-,276**	-	-,064
Geslacht	-,041	-,109**	-,064	-

Note. * Correlatie is significant op $p < .05$ (tweezijdig)

Note. ** Correlatie is significant op $p < .01$ (tweezijdig)

Bijlage B

Ethics & Privacy Checklist

CHECKLIST ETHICAL AND PRIVACY ASPECTS OF RESEARCH

INSTRUCTION

This checklist should be completed for every research study that is conducted at the Department of Public Administration and Sociology (DPAS). This checklist should be completed *before* commencing with data collection or approaching participants. Students can complete this checklist with help of their supervisor.

This checklist is a mandatory part of the empirical master's thesis and has to be uploaded along with the research proposal.

The guideline for ethical aspects of research of the Dutch Sociological Association (NSV) can be found on their website (http://www.nsv-sociologie.nl/?page_id=17). If you have doubts about ethical or privacy aspects of your research study, discuss and resolve the matter with your EUR supervisor. If needed and if advised to do so by your supervisor, you can also consult Dr. Bonnie French, coordinator of the Sociology Master's Thesis program.

PART I: GENERAL INFORMATION

Project title: Master scriptie Grootstedelijke Vraagstukken - Achterstand of voorsprong?

Name, email of student: La Vie Bouguenon, 701458lb@student.eur.nl

Name, email of supervisor: Wybren Nooitgedagt, nooitgedagt@essb.eur.nl

Start date and duration: 1st February 2024

Is the research study conducted within DPAS **YES - NO**

If 'NO': at or for what institute or organization will the study be conducted?
(e.g. internship organization)

PART II: HUMAN SUBJECTS

1. Does your research involve human participants.

YES - NO

If 'NO': skip to part V.

If 'YES': does the study involve medical or physical research? YES – **NO**

Research that falls under the Medical Research Involving Human Subjects Act ([WMO](#)) must first be submitted to [an accredited medical research ethics committee](#) or the Central Committee on Research Involving Human Subjects ([CCMO](#)).

2. Does your research involve field observations without manipulations that will not involve identification of participants.

YES - NO

If 'YES': skip to part IV.

3. Research involving completely anonymous data files (secondary data that has been anonymized by someone else).

YES - NO

If 'YES': skip to part IV.

PART III: PARTICIPANTS

1. Will information about the nature of the study and about what participants can expect during the study be withheld from them? YES - NO
2. Will any of the participants not be asked for verbal or written 'informed consent,' whereby they agree to participate in the study? YES - NO
3. Will information about the possibility to discontinue the participation at any time be withheld from participants? YES - NO
4. Will the study involve actively deceiving the participants? YES - NO
Note: almost all research studies involve some kind of deception of participants. Try to think about what types of deception are ethical or non-ethical (e.g. purpose of the study is not told, coercion is exerted on participants, giving participants the feeling that they harm other people by making certain decisions, etc.).
5. Does the study involve the risk of causing psychological stress or negative emotions beyond those normally encountered by participants? YES - NO
6. Will information be collected about special categories of data, as defined by the GDPR (e.g. racial or ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, trade union membership, genetic data, biometric data for the purpose of uniquely identifying a person, data concerning mental or physical health, data concerning a person's sex life or sexual orientation)? YES - NO
7. Will the study involve the participation of minors (<18 years old) or other groups that cannot give consent? YES - NO
8. Is the health and/or safety of participants at risk during the study? YES - NO
9. Can participants be identified by the study results or can the confidentiality of the participants' identity not be ensured? YES - NO
10. Are there any other possible ethical issues with regard to this study? YES - NO

If you have answered 'YES' to any of the previous questions, please indicate below why this issue is unavoidable in this study.

What safeguards are taken to relieve possible adverse consequences of these issues (e.g., informing participants about the study afterwards, extra safety regulations, etc.).

Are there any unintended circumstances in the study that can cause harm or have negative (emotional) consequences to the participants? Indicate what possible circumstances this could be.

Please attach your informed consent form in Appendix I, if applicable.

Continue to part IV.

PART IV: SAMPLE

Where will you collect or obtain your data?

At DANS – KNAW database, the dataset is from the SCP (Sociaal Cultureel Planbureau)

Note: indicate for separate data sources.

What is the (anticipated) size of your sample?

$N = 1.215$

Note: indicate for separate data sources.

What is the size of the population from which you will sample?

$N = 5.323$

Note: indicate for separate data sources.

Continue to part V.

Part V: Data storage and backup

Where and when will you store your data in the short term, after acquisition?

On my own laptop's hard drive.

Note: indicate for separate data sources, for instance for paper-and pencil test data, and for digital data files.

Who is responsible for the immediate day-to-day management, storage and backup of the data arising from your research?

DANS – KNAW is responsible for the management, storage, and backup of the data.

How (frequently) will you back-up your research data for short-term data security?

I will frequently back-up my research daily, when doing new analyses.

In case of collecting personal data how will you anonymize the data?

N.v.t.

Note: It is advisable to keep directly identifying personal details separated from the rest of the data. Personal details are then replaced by a key/ code. Only the code is part of the database with data and the list of respondents/research subjects is kept separate.

PART VI: SIGNATURE

Please note that it is your responsibility to follow the ethical guidelines in the conduct of your study. This includes providing information to participants about the study and ensuring confidentiality in storage and use of personal data. Treat participants respectfully, be on time at appointments, call participants when they have signed up for your study and fulfil promises made to participants.

Furthermore, it is your responsibility that data are authentic, of high quality and properly stored. The principle is always that the supervisor (or strictly speaking the Erasmus University Rotterdam) remains owner of the data, and that the student should therefore hand over all data to the supervisor.

Hereby I declare that the study will be conducted in accordance with the ethical guidelines of the Department of Public Administration and Sociology at Erasmus University Rotterdam. I have answered the questions truthfully.

Name student: La Vie Bouguenon

Name (EUR) supervisor:

Date: 24-03-2024

Date:

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'La Vie Bouguenon', written in a cursive style.